

Pintér Melinda

A Republikánus Párt politikai pólusváltása az 1930-as évektől és a konzervatív sajtó szerepe

E tanulmány egy olyan témát mutat be, amely a hazai elemző munkákban eddig kisebb szerepet kapott: a Republikánus Párt jobbra tolódása és a konzervatív sajtó közötti összefüggést – különös tekintettel az 1950-es évek végén és az 1960-es évek elején meginduló konzervatív mozgalomra. A Republikánus Párt az 1930-as évektől egyre markánsabban megfigyelhető, majd a maga teljességében az 1960-es években megvalósuló konzervatív fordulatra általában a média és különösen a sajtó reflektál: megnő a dedikáltan konzervatív kiadványok száma és megváltozik a tematikájuk. E tanulmány részletezi a Republikánus Párt ideológiai változásának kiváltó okait és gyakorlati megvalósulását, majd a 20. század konzervatív folyóiratainak áttekintésével – nagy hangsúlyt helyezve az 1955-ben alapított National Review magazinra – vizsgálja a párt és az egész konzervatív oldal esetében végbemenő változásokat.

Kulcsszavak: amerikai pártrendszer, konzervativizmus, konzervatív fordulat, konzervatív mozgalom, liberálisizmus, libertarianizmus, National Review, neokonzervativizmus, Republikánus Párt, roosevelti koalíció

1. Bevezetés: liberális pártból konzervatív zászlóvivő

Az általunk ma ismert Republikánus Párt társadalmi és kulturális kérdésekben konzervatív, gazdasági téren ellenzi a nagymértékű kormányzati beavatkozást, és szociális ügyekben vagy a helyi politikában is a szövetségi kormányzat intervenciója ellen van. Támogatottsága nagyon erős a déli államokban, szavazóbázisát főleg fehérek alkotják. Nem volt ez azonban mindig így. A Republikánus Párt ideológiája szinte a kezdetektől folyamatosan toldott jobbra. E folyamat két legmarkánsabb mérföldkövét a nagy gazdasági világválságot az 1930-as években kezelni kívánó, a demokraták által bevezetett New Deal kritikája, valamint a kibontakozó konzervatív mozgalom jelentette, amely tiltakozás volt az 1960-as évek polgárjogi mozgalmai ellen. Főleg az utóbbi esetben volt nagyon meghatározó a sajtó, hiszen a konzervatív oldal rendkívül diverz csoportjait egy 1955-ben induló magazin, a National Review fogta össze, amely az 1950-es és az 1960-es évek konzervatív kibontakozásának motorjává vált.

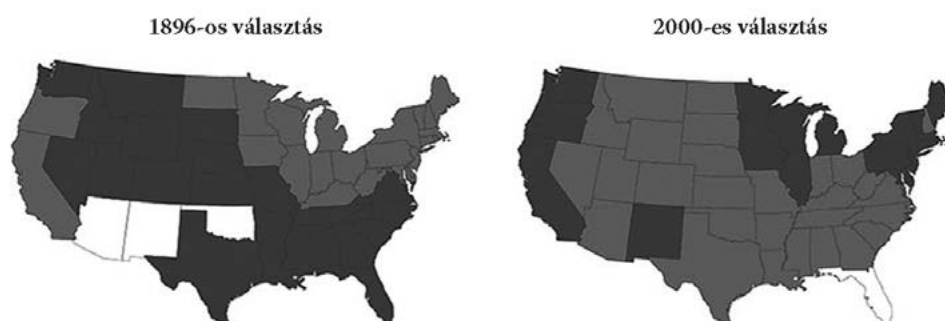
E tanulmány célja az, hogy röviden áttekintse: miként nyerte el a Republikánus Párt jelenlegi konzervatív arculatát, és ebben milyen meghatározó szerepe volt a sajtónak, különösen a National Review-nak. Előbb bemutatja, miként lett az eredetileg liberális pártból az angolszász konzervativizmus zászlóvivője: hogyan változott a Republikánus Párt világnézete 1854-es megalapításától, milyen események hatására és hogyan ment végbe a párt politikai pólusváltása, és mindez milyen hatással volt a szavazóbázisára. Ezt követően az 1950-es években kibontakozó konzervatív mozgalmat mutatja be röviden, végül azt, hogy milyen összefüggés állhat fenn a konzervatív sajtó és a kibontakozó republikánus reneszánsz, illetve annak hosszú távú sikere között.

2. Fokozatosan csökkenő liberalizmus

Ha az 1896-os és a 2000-es elnökválasztás eredményeinek tükrében megnézzük a republikánus és demokrata Amerika térképét, amely azt mutatja, hogy az adott választáson az államot a Republikánus Párt (világosabb szürke) vagy a Demokrata Párt (sötétebb árnyalat) nyerte, azt láthatjuk, mintha a két térkép szinte tökéletes ellentéte lenne egymásnak: ami a 19. század végén demokrata volt, az a 21. század hajnalán republikánus, és fordítva (lásd az 1. ábrát). A politikai erőviszonyok egy évszázad alatt történő megváltozása önmagában nem lenne különösebben figyelemre méltó, az Egyesült Államok két meghatározó pártja azonban az utóbbi száz évben gyakorlatilag felcserélte politikai nézőpontja alapját képező ideológiáját.

1. ábra

A Demokrata és a Republikánus Párt politikai erőviszonyainak változása¹

Forrás: Gelman (2014: 2)

Hogy megértsük, milyen világnézeti átalakuláson ment át a két párt – jelen tanulmány fókuszát tekintve különösen a republikánusok –, és hogyan formálódtak azzá, aminek ma ismerjük őket, érdemes egészen a polgárháború előtti időkre visszatekinteni. Az 1850-es évek amerikai politikájának központi vitája a rabszolgaság körül forgott, a politikai színteret pedig két párt uralta ekkoriban: a demokraták és a whigek. A rabszolgaság kérdésében az előbbi inkább támogató álláspontot képviselt, míg az utóbbi megosztott volt, és ez a megosztottság vezetett el végül a párt felbomlásához (Currie 2005: XVI). A korábbi Whig Párt azon tagjai, akik nem támogatták a rabszolgaság intézményének további terjesztését, 1854-ben új politikai csoportosulást alkottak Republikánus Párt néven.

Ez az új párt hamar rendkívül népszerű lett a rabszolgaság megszüntetését pártoló északi területeken; annyira, hogy az 1860-as elnökválasztást is egy republikánus politikus, Abraham Lincoln nyerte meg. Az új elnök azt ígérte, hogy a republikánusok alapvetően rabszolgaság-ellenes nézőpontja nem lesz érdemi hatással azokra az államokra, amelyekben ez az intézmény létezik, a rabszolgaság eltörlésétől való félelem okán 11 déli állam azonban mégis elszakadt az Uniótól, és megalakította a Konföderációt. Ez jelentette az amerikai polgárháború kiindulópontját, amely 1865-ben a déliek vereségével végződött, következménye pedig – egyebek között – a rabszolgaság eltörlése lett.

Az 1860-as évektől egészen az 1930-as évek elejéig – különösen az 1896-os választások után – a Republikánus Párt uralta az amerikai politikát. A 20. század elejére azonban a Republikánus Párt már nem teljesen az volt,

¹ Sötétebb árnyalatú szürkével a Demokrata Párt (1896-ban William Jennings Bryan, 2000-ben Al Gore), a világosabbal pedig a Republikánus Párt elnökjelöltjei (1896-ban William McKinley, 2000-ben George W. Bush) által megnyert államok. A két térkép szinte tükörképe egymásnak.

ami néhány évtizeddel korábban, az emberi jogok ellenében ugyanis egyre inkább a gazdasági kérdések váltak fontossá. A párt már egészen a polgárháború végétől kezdődően fokozatosan a nagyvállalkozók érdekeinek védelmére kezdett koncentrálni (Richardson 2014: 16). Ez a réteg idővel egyre kevésbé gondolta úgy, hogy a feketék jogaiért való kiállás – akár üzleti szempontból, akár a hatalom hosszú távon történő kézben tartását illetően – megéri, mivel a déli területek mereven ellenálltak a polgárjogi törekvéseknek.²

3. Gazdasági világválság és politikai válaszok

A gazdasági konjunktúra idején a republikánusok sikeresek voltak. 1929-ben viszont beköszöntött a világválság, ez pedig nemcsak az amerikai gazdaságra volt hatással, de alapjaiban alakította át az Egyesült Államok pártrendszerét is. Ahogy az Egyesült Államok addigi történetének legmélyebb válságába süllyedt, a republikánusok fokozatosan veszítették el támogatóikat.

1932-ben 12 éves republikánus vezetés ért véget, és megkezdődött a 20 évig tartó demokrata irányítás, amikor Franklin D. Roosevelttel került az elnöki székbe, és hozzáfogott az Egyesült Államok addigi történetének legnagyobb jóléti intézkedéscsomagja, a New Deal gyakorlati megvalósításához. Ez fordulópont volt: ettől kezdődően a demokraták inkább a jóléti támogatásokat előtérbe helyező gondoskodó állam, míg a republikánusok a klasszikus kapitalista megközelítés és a kisebb állam mellett köteleződtek el, ami a párt identitásának a mai napig egyik legmeghatározóbb eleme.

Ahhoz, hogy ez a demokrata irányítás az 1932-es választásokat követő két évtizedben is fennmaradjon, kellett egy stabil támogatói bázis; ez a válságra adott azon politikai lépéseket támogatta, amelyeket a Demokrata Párt akart a gyakorlatban megvalósítani. A gazdasági kérdésekben képviselt liberalizmus, a szövetségi kormány válságkezelés érdekében elrendelt, hátrányos helyzetű csoportokat támogató programja volt az, ami a demokraták mellé állította a kékgalléros munkavállalókat, az alacsony jövedelműeket és a bevándorlók csoportjait (Ladd & Hadley 1978). E különféle státusú csoportok általi támogatás – ötvözve a már meglévő demokrata szavazóbázissal – alkotta meg az úgynevezett New Deal- vagy roosevelti koalíciót, amely évtizedekre határozta meg az amerikai politikát és helyezte a Demokrata Pártot vezető pozícióba. Ez azonban – természetesen – nem volt független a társadalomban megmutatkozó igényektől: a New Deal intézkedéseinek társadalmi támogatottsága igen magas volt.³

A Republikánus Párt kemény kritikát fogalmazott meg a szövetségi kormányzat társadalomba és a gazdaság működésébe való beavatkozásával és a különféle szociális-jóléti programok létrehozásával szemben. Az 1930-as évek végére egyre látványosabbá vált a demokraták és a republikánusok közötti különbség mind ideológiai, mind társadalmi-gazdasági értelemben. A Republikánus Párt konzervativizmusának kezdete tehát a New Deallel való határozott szembehelyezkedés volt (Himmelstein 1990: 6).

4. Változó szavazóbázisok és a konzervatív mozgalom

A roosevelti koalíció azonban nem sokkal azt követően omlott össze, hogy az 1950-es évektől ismét a Dél és a faji kérdések kerültek az amerikai politika középpontjába, és a demokraták nyíltan kiálltak Martin Luther King mozgalma, a szegregáció megszüntetése és alapvetően a fekete amerikaiak állampolgári jogainak biztosítása mellett.

² 1866-ban elfogadták az első polgárjogi törvényt, amely azonos jogokat adott minden, az Államok területén született polgárnak – azaz fekete és fehér amerikaiak között jogok tekintetében nem tett különbséget.

³ A Gallup 1936-ban és 1937-ben készített felmérései szerint az amerikaiak több mint háromnegyede (76 százaléka) támogatta a rászorulóknak járó ingyenes orvosi ellátást, és ennél nem sokkal kisebb arányban, 73 százaléknyan értettek egyet azzal is, hogy az állam hosszú lejáratú kölcsönökkel segítse a gazdálkodókat. A Gallup vonatkozó közvélemény-kutatásainak eredményeit a Pew Research összefoglalója idézi: <https://www.pewresearch.org/2010/12/14/how-a-different-america-responded-to-the-great-depression/>.

A demokrata párti kormányok széles körű jóléti programokkal segítették az afroamerikai lakosság emancipációját, ami a Dél számára egyre kevésbé volt rokonszenves. Amikor Lyndon B. Johnson 1964-ben aláírta a Civil Rights Actet, azt mondta: „Egy nemzedékre elvesztettük délt” (idézi Merkovity 2009: 97), és mint utóbb kiderült, igaza is lett.

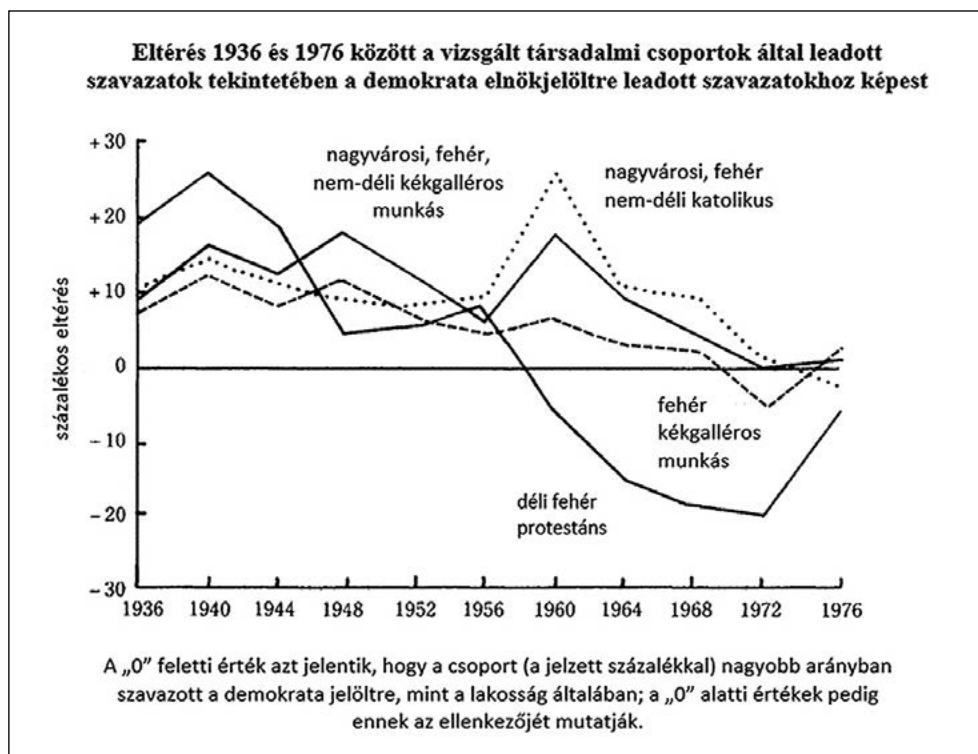
Ahogy a Demokrata Párt politikája ebben az időszakban egyre inkább balra tolódott – a reformokkal, az állami gondoskodás kiépítésével vagy például a polgárjogi mozgalmak támogatásával –, úgy tolódott a Dél egyre inkább a jobboldal felé (Sellers et al. 1999: 374). A Republikánus Párt jó érzékkel vette észre, hogy az amerikai társadalom újabb csoportjai nyitottak a deklaráltan konzervatív értékek iránt. Egy konzervatív mozgalom indult meg, amit egyszerre táplált a Demokrata párt „baloldali” fordulata, valamint az 1960-as évek társadalmi megmozdulásaira adott válaszadás igénye (Paár 2013: 31), mindezen igényeket pedig aztán a Republikánus Párt csatornáztta be a nagypolitikába.

A szavazóbázisok változásában fontos szerepet játszott a Republikánus Párt 1960-as évek végétől folytatott úgynevezett „déli stratégiája” is, amely a Demokrata Párt szegregációellenes, polgárjogi fókuszú irányvonalával azonosulni már nem tudó déli fehér szavazók szavazatainak megszerzésére irányult. A republikánusok egy olyan narratívát alakítottak ki, amely tudatosan épített ezeknek a szegregációra nosztalgiával gondoló tömegeknek a nézeteire és azon félelmeikre, hogy a polgárjogi törvények által elhozott új korszakban hátrányba kerülnek majd a jóléti állam által az afro-amerikai lakosságnak nyújtott előnyök miatt.

Ennek következtében ismét hatalmas változás történt a pártok támogatói bázisában: a korábban a Demokrata Párt bástyájának számító déli államok konzervatív fehér szavazói tömegesen fordultak a republikánusok és annak nagyobb gazdasági önállóságot, a szövetségi kormányzat társadalmi-szociális kérdésekbe való beleszólásának szűkebb illetékességét preferáló politikája felé. Kialakult a vörös és kék Amerika nagyjából napjainkban is megfigyelhető felosztása (lásd a 2. ábrát).

2. ábra

A Demokrata Párt változó szavazóbázisa

Forrás: Ladd (1981: 141)

5. A konzervatív folyóiratok

Az 1950-es években „az Egyesült Államokban ... a liberalizmus nemcsak az uralkodó, de az egyetlen szellemi hagyomány” (Trillinget [1950] idézi Edwards 1999: 39). A jobboldal három nagy, egymáshoz szorosabban-lazábban kapcsolódó csoportból állt: a tradicionalistákból vagy neokonzervatívokból, akik az értékek eróziója és egy gyökértelen tömegtársadalom megjelenése ellen szólaltak fel; a libertariánusokból, akik főleg a túlterjeszkedő állam által veszélyeztetett gazdasági és individuális szabadság kérdését vélték legfontosabbnak; és azokból a volt kommunistákból, akik legnagyobb félelme a kommunizmus terjedése volt nemzetközi szinten (Nash 2014: 180).

Számos, konzervatív nézeteket valló csoport létezett tehát ez idő tájt, mind a Republikánus Párton belül, mind a pártrendszeren kívül, ezek pedig bizonyos kérdésekben nagyjából azonos álláspontot képviseltek, más kérdésekben viszont igen diverz megközelítést alkalmaztak. Ahhoz, hogy figyelmen kívül hagyják nézeteltéréseiket és a liberalizmussal szemben egy egységes ellenzékot képviseljenek, szükség volt arra, hogy együttműködjenek, vagy egyáltalán: egy platformot kapjanak ahhoz, hogy nyitni tudjanak a többi felé. Az 1950-es és az 1960-as évek Amerikájában ezt a terepet a sajtó biztosította, amely a konzervatív mozgalom motorja is lett.

A konzervatív sajtó természetesen nem ekkor jött létre. Mind korábban, mind a 20. század során számos, hosszabb vagy rövidebb ideig fennálló vagy adott esetben még a mai napig is folyamatosan kiadott, a konzervatív ideológia számos megközelítését képviselő lap, magazin, folyóirat vagy egyéb kiadvány jelent meg.

5.1. Sokrétű konzervatív megközelítés

A jelen áttekintés tartalmi kiindulópontja Ronald Lora és William Henry Longton *The Conservative Press in Twentieth-century America* című elemző munkája (1999). Ebben a szerzők 65 olyan folyóiratot mutatnak be részletesen, amely az Egyesült Államokban a 20. század folyamán megjelent konzervatív folyóiratainak reprezentatív mintáját alkotja mind téma, mind jelentőség tekintetében.

Ez az az említett átfogó elemző munka lesz e tanulmány módszertani és tartalmi kiindulópontja: ennek a 65 folyóiratnak a témája és élettartama lesz azon vizsgálatnak az alapja, amely megkísérli bemutatni, hogy az amerikai konzervatív folyóiratok a vizsgált időszakban többé-kevésbé leképezték az Egyesült Államokban aktuálisan hangsúlyosabban vagy marginálisabban megjelenő egyes konzervatív irányzatokat, illetve hogy a sajtótermékek – különösen a meghatározó lapok – miként hatottak az amerikai konzervativizmusra és magára a politikára.

Az első módszertani kérdés, amely ezzel a korpusszal – a konzervatív folyóiratokkal – kapcsolatban felmerül az, hogy miért nem terjed ki a vizsgálat az összes, konzervatív(nak tekintett) sajtótermékre. A második kérdés pedig az, hogy miért a sajtó képezi a vizsgálat alapját, hiszen az 1950-es évek végétől, az 1960-es évek elejétől a televízió is meghatározó médium lett, így az ott közvetített üzenetek is hatottak a politikai közvéleményre.

Az első kérdésre a választ egyrészt jelen tanulmány terjedelmi korlátai adják, és egy hosszabb elemző munkában mindenképpen érdemes lenne ilyen szempontból szélesebb körben is vizsgálni a konzervatív ideológiájú nyomtatott sajtóterméket. Másrészt azért is a folyóiratok képezik a vizsgálat alapját, mert az ezekben a kiadványokban megjelenő hosszabb cikkek lehetőséget kínálnak a vélemények megfogalmazására, sokkal alkalmasabbak az összefüggő gondolatmenetek kifejtésére, így a politikai vélemény leírására, és sokkal nagyobb hatást is gyakorolhatnak az olvasóra. A második kérdésre pedig a választ egyrészt a politikai kommunikáció korszakai adják: az 1950-es és az 1960-as évek egy olyan fordulópontot jelent, amikor a rádió és a nyomtatott sajtó szerepét egyre inkább átveszi egy új médium: a televízió. Ugyanakkor a sajtó szerepe ebben a vizsgált korszakban még jelentős, ezért indokolt lehet az, hogy egy ilyen áttekintés alapját képezze. Másrészt pedig így összehasonlíthatóvá válik a két vizsgált korszak, az 1929 és 1955 közötti, illetve az 1955 utáni állapot. A vizsgált 65 folyóirat természetesen nem képezi a korszak konzervatív lapjainak reprezentatív mintáját, ugyanakkor jó közelítést adhat a téma vizsgálatát illetően.

Az Egyesült Államokban megjelenő konzervatív folyóiratokat két korszakban, az 1929 és 1955 közötti, illetve az 1955 utáni időszakra vonatkozóan tekintettük át. A korszakolás főbb pontjait tekintve az 1929-es év a nagy

gazdasági világválságot jelöli, 1955 pedig a National Review című folyóirat megalapításának éve, amelynek meghatározó a szerepe az 1950-es évek végének, az 1960-as évek elejének konzervatív mozgalomban (lásd később).

Lora és Longton az általuk legjelentősebbnek tekintett 65 konzervatív folyóiratot 10 alcsoportra osztja az alábbiak szerint (a folyóiratok részletes, a címet, illetve a megjelenés időtartamát tartalmazó listája a mellékletben található):

- *laissez-faire* és vállalkozásbarát folyóiratok
- vallási folyóiratok – a fundamentalistáktól az evangélikalizmusig
- katolikus folyóiratok
- konzervatív irodalmi-politikai folyóiratok
- az „Old Right” folyóiratai
- libertarius sajtó
- szélsőjobbaldali kiadványok
- jobbaldali antikommunista kiadványok
- tradicionalista folyóiratok
- neokonzervatív és „New Right” folyóiratok

Látható, hogy e felosztás szerint a szerzők a konzervativizmus fogalmát a lehető legszélesebb körben, ideológiai, társadalmi, vallási, politikai, kulturális és gazdasági aspektusban értelmezték. Ugyanakkor ez is jól mutatja egyrészt azt, hogy milyen összetett az amerikai konzervativizmus, másrészt azt is, hogy milyen széles volt az a kör, amelynek hangján a konzervatív mozgalomnak egyszerre kellett megszólalnia.

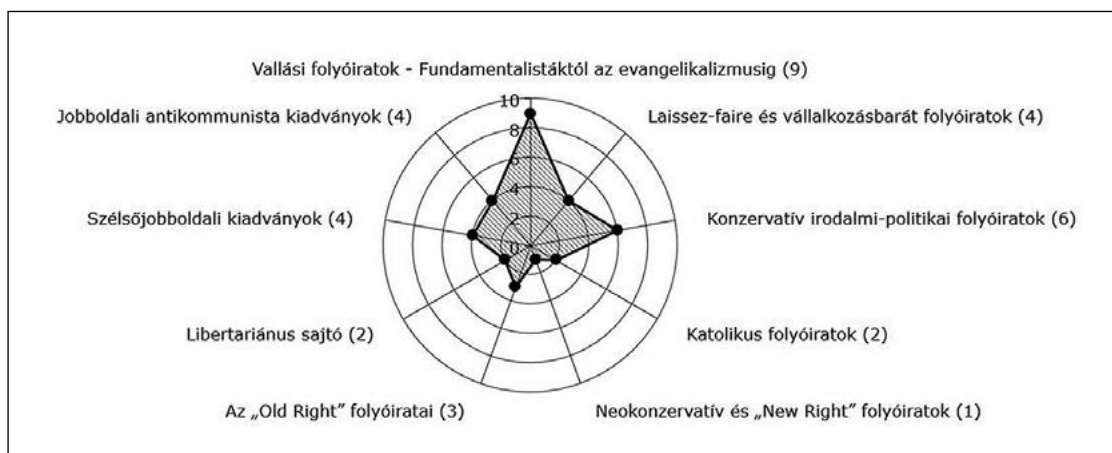
5.2. Kulturális és társadalmi fókusz

Ha áttekintjük az 1929 és 1955 közötti időszak konzervatív folyóiratait (lásd a 3. ábrát), akkor láthatóvá válik, hogy az ebben az időszakban kiadott összesen 35 folyóiratot a lapok számát tekintve a vallási folyóiratok határozzák meg, de jelentősek még a *literary review*-k is, amelyeket talán a legjobban magyarul irodalmi-politikai folyóiratokként jellemezhetnénk, hiszen a könyv- és egyéb művészeti ágak kritikái mellett helyet kapnak bennük véleménycikkek is.

3. ábra

*Az Egyesült Államokban kiadott konzervatív folyóiratok száma
tématerületük megoszlása szerint 1929 és 1955 között.*

(A tématerületek elnevezése mellett zárójelben az adott tematikájú folyóiratok száma.)

Forrás: Lora & Longton (1999) által vizsgált folyóiratok alapján saját készítésű ábra

Látható, hogy libertárius, illetve a neokonzervatív irányultságú folyóiratok szinte egyáltalán nem jelennek meg – amelyek igen, azok is a vizsgált időszak végén, az 1940-es éveket követően: az előbbi esetben az 1950-től kiadott Freeman magazin és a mindössze három évet (1949–1952) megélt analysis magazin, az utóbbi esetben pedig az 1945-től létező Commentary említésre méltó – mindkettő az 1940-es évektől működött.

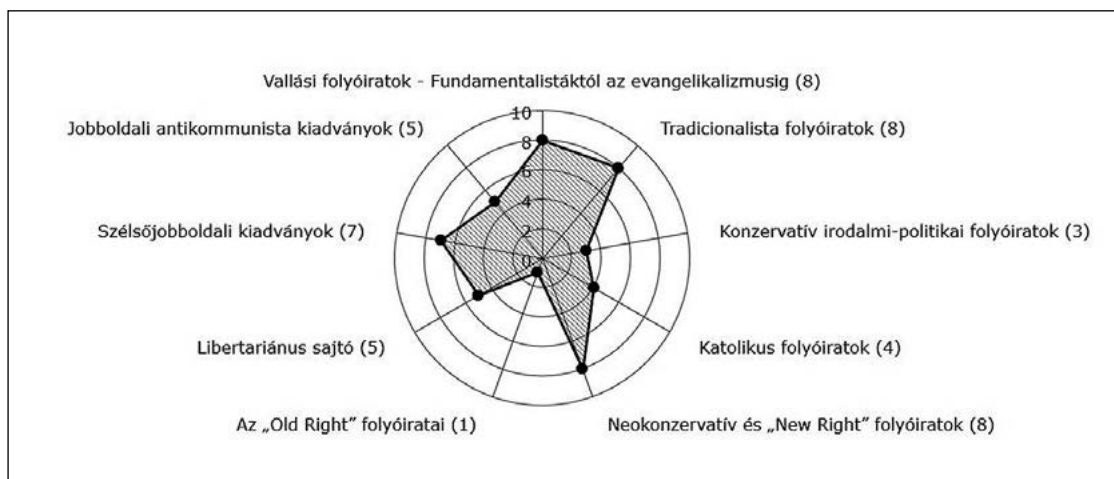
Döntő többségében ez utóbbi igaz a szélsőjobboldali, illetve antikommunista tematikát a zászlajukra tűző kiadványok esetében is, az ide számolt kiadványok többsége szintén az 1940-es évek közepe után indult útjára. A vizsgált időszak kapcsán tehát elmondható, hogy inkább a konzervativizmus kulturális és társadalmi aspektusa az, amely fokozottan megjelent, míg az ideológiai és a gazdasági jellegű lapok inkább a század közepe felé haladva kezdenek teret nyerni.

5.3. Ideológiai túlsúly

Kissé más képet mutat az 1955 utáni kép (lásd a 4. ábrát). Jelentős változás ment végbe a második vizsgált időszakban a konzervatív folyóiratok körében, ami jól reprezentálja az amerikai konzervativizmusban bekövetkező változásokat, illetve a konzervatív mozgalom hatásait: a neokonzervativizmus, a libertarianizmus, illetve a tradicionalista nézetek vették át a főszerepet, de tovább nőtt a jobboldal egyéb marginális vagy inkább a peremen mozgó irányzatainak teret adó folyóiratok, például a szélsőjobboldali kiadványoknak a száma is.

4. ábra

*Az Egyesült Államokban kiadott konzervatív folyóiratok száma tématerületük megoszlása szerint 1955-től a 20. század végéig (1999-ig).
(A tématerületek elnevezése mellett zárójelben az adott tematikájú folyóiratok száma.)*

Forrás: Lora & Longton (1999) által vizsgált folyóiratok alapján saját készítésű ábra

Az „Old Right”, a New Deallel szemben fellépő és nagyjából 1950-ig létező, de szervezett mozgalommá sosem váló laza koalíció folyóiratai pedig – nem meglepő módon – szinte teljesen eltűntek a kínálatból.

Mindezen kiadványok közül a konzervatív mozgalom legmeghatározóbb lapja és motorja a National Review lett.

6. A National Review és hatása

A National Review nem pusztán egy politikai folyóirat: a lap alapítója, William F. Buckley Jr. azt a cél tűzte ki, hogy az 1950-es évek közepén szervezetlen, egymással szorosabban-lazábban kapcsolódó ideológiai háttérrel rendelkező csoportokból álló amerikai jobboldal egységes legyen, emellett pedig létfontosságú szerepet játszott abban, hogy megfogalmazza a konzervatívok sérelmeit, és egyesítse a különféle, de elégedetlenségükben azonos irányzatokat (Brennan 1995: 31–32).

6.1. Egy közös identitás kialakítása

Az 1950-es évek közepén az amerikai politikai színtéren nem voltak egyértelmű határok olyan értelemben, hogy természetesen léteztek politikai csoportosulások és pártok, amelyek egy bizonyos ideológiát vallottak a magukénak, de ezek az ideológiák inkább általánosak voltak, és nem kapcsolódtak konkrét politikai célokhoz. A republikánusok többségükben a „konzervatív” jelzőt viselték magukon, de nem létezett a konzervativizmusnak olyan széles körben elterjedt és egyértelmű meghatározása, amely a kollektív fellépés alapjául szolgálhatott volna (Currie Sivek 2008: 250). Ebben az időszakban ugyanis konzervativizmuson egyaránt értették a tradicionalizmust, az antikommunizmust, a libertarianizmust és még számos másik irányzatot, bármilyen különbségtétel nélkül.

A korszak Amerikájának különféle konzervatív irányzatainak és meghatározó gondolkodóinak heterogenitását jól mutatja az is, hogy az 1955 novemberében induló lap milyen írógárdát tudhatott a magáénak. A vezető szerkesztő a korábbi Time-szerkesztő Whittaker Chambers lett, aki az 1930-as években kommunista kém volt, majd meggyőződéses antikommunistává vált. Ez a döntés tudatos volt: Buckley szándékosan keresett olyan szerkesztőket, illetve a laphoz kapcsolódó egyéb közreműködőket, akik korábban a kommunista vagy egyéb szélsőbaloldali mozgalmakhoz kötődtek.⁴ De helyet kaptak még neokonzervatívok, katolikus értelmiségiek, libertariánusok is, mint Russell Kirk, James Burnham, Frank Meyer és Willmoore Kendall, katolikusok, mint L. Brent Bozell és Garry Wills. Közülük Meyer, Chambers és Schlamm a kommunista párt korábbi tagja volt; az ex-trockista Burnham pedig a Partisan Review szerkesztője (Lora & Longton 1999: 515).

De miért is jelentős mindez a konzervatív mozgalom szempontjából? Ahhoz, hogy egy mozgalom hatékonyan tudjon fellépni, és elérje az általa kitűzött célt, nagyon fontos egy közös identitás felépítése, valamint a csoport határainak meghatározása: ki az, akit a csoport tagjának tekintenek, és ki az, akit nem. A National Review – teret adva a konzervatív mezőben megjelenő változatos véleményeknek – képes volt rá, hogy egy platformot hozzon létre, ami segítette egy olyan egységes politikai filozófia létrejöttét, amely a konzervatív mozgalom kiindulópontjául szolgálhatott (Currie Sivek 2008: 251).

A National Review konzervatív mozgalomra gyakorolt hatása tehát egyértelmű volt egészen a kezdetektől fogva, és nemcsak a magaziné, hanem az alapító Buckleyé is, aki meghatározta a lap irányvonalát. A National Review nemcsak definiálta és kijelölte az amerikai konzervativizmus határait, hanem meghatározta azt is, hogy melyik elnökjelölt támogatható az előválasztások során, ki az, aki jobban képviseli a konzervatív vonalat. Ennek okán történhetett meg az, hogy bizonyos ötleteket, megközelítésmódokat vagy csoportokat – például az antiszemita irányultságú csoportokat – a National Review és Buckley nem tartott megfelelőnek arra, hogy a konzervatív jelzőkkel illesse; de így fordulhatott elő az is, hogy a későbbiekben Nixont gazdasági intézkedései miatt túl liberálisnak ítélte meg, George W. Bush pedig intervencionista külpolitikája miatt nem volt elég konzervatív (Chapman 2010: 58).

4 Erről a *Dissent* magazin 1975-ös cikkében esik röviden szó: <https://www.dissentmagazine.org/article/buckleys-comrades>.

6.2. Konzervatív küldetésnyilatkozat és politikai mobilizáció

A National Review már az első számától képes volt arra, hogy egy olyan szimbolikus kollektív identitást építsen fel, amellyel olvasói – képviseljék bár a neokonzervativizmust, az antikommunizmust vagy akár a libertarianizmust – könnyen azonosulhattak, ha alapvetően rokonszenveztek a konzervatív perspektívával (Currie Sivek 2008: 256). A lap első számában Buckley viszont ennél is tovább ment, és hosszú küldetésnyilatkozatot fogalmazott meg, amelyben hét konkrét pontban fejtette ki a lap *credóját* is.⁵ Ez egy olyan állásfoglalásként szolgált, amely a konzervatív mozgalom politikai-filozófiai megközelítését konkrétumokban is megjelenítette.

A küldetésnyilatkozat szerint a lap gazdasági tekintetben libertárius álláspontot képvisel, és azt vallja, hogy a kormány feladata békeidőben csak és kizárólag az, hogy megvédje a polgárok életét, szabadságát és vagyonát. Minden olyan intézkedés, amely ezen túlmegy, csökkenti a szabadságot és gátolja a haladást, éppen ezért minden eszközzel küzdeni kell a túlterjeszkedő állam ellen. Ideológiai szempontból a konzervativizmus és az antikommunizmus mellett foglal állást: az előbbi tekintetében azt vallja, hogy fel kell lépni a „szerves erkölcsi rend” megvédése érdekében, az utóbbi esetben pedig a kommunizmust mint „az évszázad legkirívóbb sátáni utópizmusát” mutatja be. Kulturális kérdésekben „fenntartások nélkül a kiválóság (nem pedig az »újdonság«) és az őszinte szellemi harc (nem pedig a konformitás) oldalán” áll. Emellett még ellenzi a kormányzati beavatkozással létrehozott monopóliumokat, állást foglal a „tradicionális kétpárti rendszer mellett”, és ellenzi az internacionalizmust, amely minden szempontból sérti az Egyesült Államok szuverenitását.

A National Review azonban nem csak a különféle konzervatív narratíváknak nyújtott közös platformot, meghatározva ezzel a konzervatív mozgalom kereteit: a lapban megjelenő cikkek állásfoglalásaival, valamint az alapító William Buckley egyfajta „morális vállalkozóként” (Zaldot [1996: 269] idézi Currie Sivek 2008: 258) való tevékenységével a gyakorlatban is kijelölte azokat az irányokat, amelyek meghatározták a konzervatív oldal tevékenységét.

A lap hatását nagyon jól érzékeltetik George H. Nash szavai is, aki szerint ha a National Review vagy egy hozzá hasonló profillal rendelkező lap nem indult volna útjára, akkor az 1960-as és 1970-es években valószínűleg nem lett volna olyan szellemi erő, amely összefogta volna a jobboldalt. Hozzáteszi: az 1955 utáni reflektív konzervativizmus története Amerikában a National Review-ban közreműködők története (idézi Currie Sivek 2008: 248–249).

6.3. Hatás a gyakorlatban

Buckley a National Review hasábjain gyakran szólalt fel konkrét politikai ügyekben is. Az alábbiakban három, a National Review-hoz vagy magához Buckleyhoz kötődő példa érzékelteti, milyen szoros volt a kapcsolat a magazin és a konzervatív oldal között.

1957 augusztusában Buckley a „Why the South Must Prevail” című szerkesztőségi vezércikkben⁶ foglalt állást amellett, hogy a „fehér faj” „fejlettebb”, ezért sokkal jobban alkalmas a kormányzásra – utalva ezzel a fekete lakosság szavazójogának érvényesítésére tett kísérletekre, amelyek a polgárjogi mozgalom középpontjában álltak az 1950-es és 1960-as években. A cikkben Buckley szerint emiatt a „felsőbbrendűség” miatt azon területeken is a fehér vezetés indokolt, ahol a fehér lakosság egyébiránt kisebbségben van.

Egy további példa, amely jól mutatja Buckley gondolatainak és céljainak a nagypolitikára való nemcsak közvetett, hanem közvetlen hatását is, a Fiatal Amerikaiak a Szabadságért (Young Americans for Freedom, YAF) nevű szervezet 1960-ban saját otthonában történő megalapítása (Nash 2006: 382–383). A célja egy olyan konzervatív bázis létrehozása volt a jövő számára, amely ellensúlyozza a főiskolákon és az egyetemeken tapasztalható „liberális” légkört. A szervezet az 1960-as évek végére 55 000 főt tudhatott a magáénak, és egyfajta képzési központtá vált a fiatal konzervatívok számára (Chapman 2010: 58). Ezen az első találkozón az úgynevezett

⁵ Ez a mission statement a mai napig a magazin alapvetését képezi: <https://www.nationalreview.com/1955/11/our-mission-statement-william-f-buckley-jr/>.

⁶ Azaz körülbelül: „Miért kell a Délnek győzedelmeskednie.” A cikk egy kivonatolt pdf-fájlban érhető el az interneten a következő linken: <https://adamgomez.files.wordpress.com/2012/03/whyyouthmustprevail-1957.pdf>.

Sharon-nyilatkozatot (Sharon Statement) fogadták el, amely deklarálja azokat a célokat, amelyekért küzdeni szeretnének: a politikai és gazdasági szabadságot, a kis államot és az antikommunizmust.⁷

A talán egyik legmeghatározóbb és hosszú távon is legnagyobb hatással bíró mozzanat az volt, amikor a National Review és a YAF is Barry Goldwater, a csak „Mr. Konzervatív” néven emlegetett republikánus elnökjelölt mellett foglalt állást az 1964-es elnökválasztás előtt. Ennek azért van jelentősége, mert egy, az 1964-es elnökválasztás időszakának adatain alapuló kutatás azt vizsgálta, mekkora hatása van az adott újság „jóvá-hagyásának” abban, hogy egy választópolgár melyik jelöltet támogatja (Erikson: 1976). Ez a hatás jelentősnek bizonyult, ezért tehát fontos lehet megjegyezni azt is, hogy a National Review teljes mellszélességgel állt ki Goldwater mellett – már az előválasztás során is. Goldwater végül elnyerte a Republikánus Párt támogatását, és ő indult színeikben az elnöki pozícióért. Ugyan súlyos vereséget szenvedett demokrata vetélytársa, Lyndon B. Johnson ellenében, de a Goldwater által megnyert hat állam közül öt déli volt. Goldwater elnökjelöltségét egyrészt a neokonzervativizmus egyik első győzelmének is tartják, másrészt nagy hatással volt arra, hogy a Dél végleg a republikánusok mellett kötelezze el magát, és hogy – a polgárháború után egy évszázaddal – már ne „az őket legyőző Észak képviselőjét” lássák a Demokrata Pártban (Egedy 2014: 507).

Ronald Reagan 1980-as győzelme idején az akkor már majd' három évtizede épülő konzervatív mozgalom sikere megkérdőjelezhetetlen volt. Az elnökségére csak „reagani forradalomként” való hivatkozás nemcsak a konzervatív, közelebbről a neokonzervatív ideológia gyakorlati megvalósítását jelenti, hanem azt is, hogy Reagan a konzervativizmust elvi szinten is egységesebbé, megfoghatóbbá, illetve befogadhatóbbá tette az amerikaiak számára. Ezt a politikai stratégiát alkalmazta azonban már néhány évtizeddel korábban a National Review is: a szélsőséges és a mérsékelt hangokat egyaránt megszólaltatva a konzervativizmus arany középútját mutatta be.

7. Összegzés

A Republikánus Párt nagy utat járt be az elmúlt kicsit több mint másfél évszázad során: harcos liberális pártból egyre jobban a konzervatív oldal felé orientálódott, ahol végül otthonra talált. Ebben nemcsak ideológiájának természetes – és minden párt esetében megfigyelhető – változása játszott szerepet, hanem a 20. század meghatározó eseményeire, például a nagy gazdasági világválságra vagy a polgárjogi mozgalmakra adott válaszai és szavazóbázisának preferenciaváltozása is.

Ugyanakkor a Republikánus Párt jobboldali fordulatát nem lehet a konzervatív sajtó, különösen pedig a konzervatív folyóiratok és a National Review konzervatív mozgalomban játszott szerepe nélkül vizsgálni. A lap az amerikai jobboldal különböző hangjai számára kínált platformot, ezzel összekovácsolva őket és felépítve a konzervativizmus számára egy közös szimbolikus identitást, ami egységbe terelte az ideológiai mező változatos csoportjait. De a lap ennél sokkal többet is tett: nemcsak meghatározta az amerikai konzervativizmus határait, hanem az aktuális politikai ügyekben való állásfoglalások révén az elvi szinten létező politikai-filozófiai megközelítéseket átültette a gyakorlatba is.

A National Review egyszerre nyújtott segítséget egyrészt abban, hogy a konzervatív mozgalom biztos alapokra épüljön, másrészt abban, hogy az üzenetek a célközönséghez is hatékonyan jussanak el. A magazin publicisztikái, riportjai lehetővé tették, hogy ebben az ideológiai keretben egy olyan narratívát is kialakítson, amely megkönnyítheti a politikai vélemények és az elérendő célok kontextusba helyezését, az olvasók számára pedig a bevonódást.

A National Review által egységessített konzervatív megközelítés volt egyebek között az a szellemi alap, amelyre a republikánusok építkezni tudtak. A Republikánus Párt az 1960-as évek végére átvette a gyepelőt, a politikai színteret az 1930-as évek elejétől – kisebb kihagyásokkal – szinte egyeduralgoként meghatározó Demokrata Párttól, és megkezdődött a republikánusok reneszánsza – immáron konzervatív pártként. Ugyanakkor mindez talán nem következhetett volna be a konzervatív sajtó, különösen pedig a National Review hathatós együttműködése nélkül.

⁷ A nyilatkozat teljes szövege elérhető a *National Review* archívumában: <https://www.nationalreview.com/2017/10/young-americans-freedom-sharon-statement-1960/>.

Irodalom

- Brennan, Mary C. (1995): *Turning Right in the Sixties: The Conservative Capture of the GOP*. Chapel Hill & London: The University of North Carolina Press (Kindle Edition).
- Chapman, Roger, ed. (2010): *Culture wars: an encyclopedia of issues, viewpoints, and voices. Volume 1*. Armonk, New York: M.E. Sharpe.
- Currie, David P. (2005): *The Constitution in Congress: Democrats and Whigs, 1829–1861*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Currie Sivek, Susan (2008): Editing Conservatism: How National Review Magazine Framed and Mobilized a Political Movement. *Mass Communication & Society*, vol. 11, pp. 248–274.
- Edwards, Lee (1999): *The Conservative Revolution: The Movement That Remade America*. New York: The Free Press (Kindle Edition).
- Egedy Gergely (2014): *Konzervatív gondolkodás és politika az Egyesült Államokban John Adamstól Russell Kirkig*. Budapest: Századvég.
- Erikson, Robert S. (1976): The Influence of Newspaper Endorsements in Presidential Elections: The Case of 1964. *American Journal of Political Science*, vol. 20, no. 2, pp. 207–233.
- Gelman, Andrew (2014): The Twentieth-Century Reversal: How Did the Republican States Switch to the Democrats and Vice Versa? *Statistics and Public Policy*, vol. 1, no. 1, pp. 1–5.
- Himmelstein, Jerome L. (1990): *To the Right: The Transformation of American Conservatism*. Berkeley: University of California Press.
- Ladd, Everett Carll (1981): The Shifting Party Coalitions – from the 1930s to the 1970. In: Martin Lipset Seymour (ed.): *Party Coalitions in the 1980s*, pp. 127–151. San Francisco: Institute for Contemporary Studies.
- Ladd, Everett C. Jr. & Hadley, Charles D. (1978): *Transformations of the American Party System*. New York: Norton.
- Lora, Ronald & Longton, William Henry (1999): *The Conservative Press in Twentieth-century America*. Westport, Connecticut: Greenwood Press.
- Merkovity Norbert (2009): Barack Obama elnöki kampányának sajátosságai. *Médiakutató*, 10. évf. 1. sz. 97–106. o.
- Nash, George H. (2006): *The Conservative Intellectual Movement in America Since 1945*. Wilmington, Delaware: ISI Books (Kindle Edition).
- Paár Ádám (2013): Ellenforradalmi mozgalom az Egyesült Államokban? A Tea Party eszmetörténeti és politikatörténeti gyökerei. *Kül-Világ*, 10. évf. 1. sz. 20–38. o.
- Richardson, Heather Cox (2014): *To Make Men Free: A History of the Republican Party*. New York: Basic Books.
- Rusher, William (2002): Toward a History of the Conservative Movement. *Journal of Policy History*, vol. 14, no. 3, pp. 321–330.

Abstract in English

The political reversal of the Republican Party since the 1930s and the role of the conservative press

This study presents a topic that has so far played a smaller role in Hungarian analytical works: the relationship between the Republican Party's shift to the right and the conservative press, especially with regard to the conservative movement that emerged in the late 1950s and early 1960s. The Republican Party's shift to the right since the 1930s and then its entire conservative turn in the 1960s are reflected in the media in general and especially in the print press: the number of dedicated conservative publications increases or changes in terms of their subject area in response to the changing ideology of the Republican Party and other conservative movements outside the party system. This study details the causes and practical implementation of the ideological change of the Republican Party, and then examines the changes taking place in the party and the Conservative side as a whole by reviewing the conservative journals of the 20th century, with great emphasis on the National Review magazine, founded in 1955.

Keywords: American party system, conservatism, conservative movement, conservative turn, liberalism, libertarianism, National Review, New Deal coalition, neoconservatism, Republican Party

Pintér Melinda politológusként végzett az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, jelenleg a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Nemzetközi és Politikatudományi Intézetének tanársegédje. A Nemzeti Közsolgálati Egyetemen folytat doktori tanulmányokat; témája a politikai diskurzus és a döntéshozatal lehetősége a digitális térben. Érdeklődési körei: az online platformok és a képviselői demokrácia kapcsolata, a mesterséges intelligencia alkalmazási körei a politikai döntéshozatalban, valamint a magyar és az amerikai politika.

Melléklet

Folyóiratok tématerülete	Cím	Megjelenés időtartama
Laissez-faire és vállalkozásbarát folyóiratok	World's Work	1900-1932
	American Industries	1902-1931
	Nation's Business	1912-1999
	Constitutional Review	1917-1929
Vallási folyóiratok – Fundamentalistáktól az evangélikalizmusig	Bibliotheca Sacra	1843-
	Moody Monthly	1900-2003
	Bible Champion	1904-1939
	King's Business	1910-1970
	Sword of the Law	1935-
	Christian Beacon	1936-
	Faith and Freedom	1949-1960
	Christian Economics	1950-1972
	Christianity Today	1956-
	Katolikus folyóiratok	Catholic Mind
Thought: A Review of Culture and Ideas		1926-1991
Triumph		1966-1976
New Oxford Review		1977-
Konzervatív irodalmi-politikai folyóiratok	Sewanee Review	1892-
	Bookman	1895-1933
	American Review	1933-1937
	American Mercury	1924-1981
	Southern Review	1935-1942
	Kenyon Review	1939-
Az „Old Right” folyóiratai	Scribner's Commentator	1939-1942
	Weekly Foreign Letter	1938-1942
	Appeal to Reason	1946-1972
Libertáriánus sajtó	analysis	1949-1952
	Freeman	1950-
	New Individualist Review	1961-1968
	Objectivist	1962-1976
	Fragments	1963-
	Libertarian Forum	1969-1984
Szélsőjobbaldali kiadványok	Defender	1927-1981
	Cross and the Flag	1942-1977
	Truth Crusader	1953-1981
	Task Force	1954-1978
	Citizen	1955-
	Wire Magazine	1963-1971
	Christ Is the Answer	1967-
Jobboldali antikommunista kiadványok	Human Events	1944-2013
	Christian Crusade	1948-1969
	American Legion Firing Line	1952-
	Christian Anti-Communism Crusade Newsletter	1955-1997
	American Opinion	1958-1985
Tradicionalista folyóiratok	National Review	1955-
	Modern Age	1957-
	University Bookman	1960-
	Intercollegiate Review	1965-
	Ideas	1968-1975
	Hillsdale Review	1979-1986
	Continuity	1980-
	New Criterion	1982-
Neokonzervatív és „New Right” folyóiratok	Commentary	1945-
	Orbis	1957-
	New Guard	1961-1978
	Public Interest	1965-2005
	American Spectator	1967-
	Conservative Digest	1976-
	Human Life Review	1975-
	Policy Review	1977-2013